

Vernieuwingskracht voor de hele stad

Gemeenten krijgen steeds meer op hun bord. Opgaven als duurzaamheid, zorg en welzijn en steeds drukker wordende steden vragen om vernieuwing en *out of the box*-denken. In iedere stad werken voorlopers en lokale aanjagers. De Digitale Steden Agenda denkt met ze mee, inspireert en zorgt voor versnelling.

Foto: Cliff Owen/AP-HH

Kennis delen, van elkaar leren en versnelling aanbrengen in innovatie van steden. In een notendop is dat waar het bij de Digitale Steden Agenda (DSA) om draait. 'Wij zijn een kennisplatform dat gemeentelijke koplopers een podium geeft om elkaar met hun ideeën te inspireren', zegt DSA-directeur Wim Oosterveld. 'Dat doen we door het organiseren van bijeenkomsten over belangrijke en interessante thema's, op inspirerende plekken. Zowel binnen een gemeente dwars door alle afdelingen heen, als door het verbinden van initiatieven vanuit het Rijk en Europa, vanuit de markt of uit de hoek van het wetenschappelijk onderzoek. Daarnaast initiëren en ondersteunen we projecten, zoeken we relevante spelers en onderzoeken we de mogelijkheden om projecten een kickstart te geven. Vaak laten we partijen in verrassende samenstelling bij elkaar aan tafel schuiven. We organiseren 'toevallige' ontmoetingen en kijken wat er wil ontstaan. Daar komen de mooiste ideeën uit.' Maatschappelijke opgaven staan centraal bij het verbeteren van

gemeentelijke dienstverlening. Iedere stad ontwikkelt initiatieven voor slimme oplossingen en loopt daar tegen kansen en belemmeringen aan. Wim: 'Een kansrijk initiatief van de ene gemeente kan voor de andere gemeente ook waardevol zijn. Door een gemeente te laten vertellen over haar ideeën en wat wel en niet werkt, raken andere gemeenten geïnspireerd om er ook mee aan de slag te gaan. Wanneer projecten in een enkele stad moeizaam van de grond komen, proberen we meerdere partners samen te brengen, waardoor het wel lukt. Al dan niet met een eigen schwing of in samenwerking met het bedrijfsleven, netwerkorganisaties en andere overheidspartijen. Want ook vanuit het Rijk was er de afgelopen jaren steun voor onze aanpak.'

Samen versnellen

Het huidige DSA-programma loopt tot eind 2016. Daarom verkent de DSA nu hoe de meerwaarde van haar rol ook in de toekomst kan blijven geborgd. 'Er ontstaan steeds meer landelijke initiatieven rondom digitalisering en smart cities', zegt

Wim. 'De Digitale Agenda 2020 van de VNG, Optimaal Digitaal van BZK, het Smart Cities kennisdossier van Platform31 en de strategische adviesgroep van NEN zorgen allemaal voor de nodige opschaling en kennisdeling. En dat is goed, want de opgave is enorm en de ontwikkelingen gaan hard.'

Losse aanpak

Daarbinnen is het zaak onze eigen toegevoegde waarde te bepalen, vervolgt Wim. 'Die kenmerkt zich door een losse en open aanpak. Pionierend en een beetje rebels helpen wij bij het oplossen van de vraagstukken van morgen. Hoe ga je als gemeente om met open data en privacy en hoe sluit je coalities met marktpartijen? Maar ook de menselijke kant van digitalisering wordt steeds belangrijker. Hoe zorg je dat jouw organisatie hierin meekomt? Welke vaardigheden zijn nodig en hoe kan de overheid faciliteren? Gemeenten zijn blijvend in transitie en van elkaar leren blijft van wezenlijk belang. Het is slim om de gezamenlijke kracht van de voorlopers in de steden te blijven benutten.'

Innovatieve projecten door netwerkkracht

Of het nu gaat om betere ouderenzorg, een leefbare wijk of het beschermen van privacy, digitalisering kan zorgen voor mooie innovaties. Vanuit verschillende projecten timmert de Digitale Steden Agenda flink aan de weg. Vijf actuele voorbeelden.

eHealth Steden Estafette: ICT voor betere zorg

'Gemeenten hebben weinig inzicht in de rol die zij kunnen vervullen bij het stimuleren, initiëren of regisseren van ICT-oplossingen rondom zorg en zelfredzaamheid van ouderen', vindt Hans Haveman, programmamanager zorg en technologie in Enschede. De eHealth Steden Estafette brengt hier verandering in. Samen met het Doorbraakproject 'Zorg ontzorgd met ICT' van VWS/EZ, ECP en ZonMW maakt Haveman een toer langs steden om geslaagde regionale

projecten in kaart te brengen, die zorgen dat mensen langer zelfstandig kunnen blijven. Samen met regionale partijen als gemeenten, bedrijven en zorginstellingen wordt gekeken welke rol voor hen is weggelegd en hoe ze hierin kunnen samenwerken. 'Aan de hand van een door ons ontwikkelde toolkit kunnen gemeenten faciliteren, regisseren en financieren', legt Haveman uit. 'Zo kunnen regionale voorbeelden worden opgeschaald en landelijk toegepast. Nu smeden we een eHealth Coalitie waarbij telkens twee à drie steden zich

verbinden aan de invoering van een goed voorbeeld.'

Ritme voor meer veiligheid

Ritmes zijn belangrijk zijn voor gevoel van veiligheid in de wijk, zo blijkt uit onderzoek. In dat kader doen de gemeenten Den Haag, Amsterdam, Rotterdam, Zoetermeer, Helmond en Zaanstad mee aan een onderzoek van de TU Delft onder leiding van dr. Caroline Nevejan. 'Het veilige gevoel dat ritme geeft, zit diepgeworteld in de mens', legt ze uit. 'Ritme in een wijk heeft ook invloed op mensen. Weten wie, wanneer en waar wat doet, stelt gerust en hierop interveniëren blijkt het efficiëntst. In het kader van het onderzoek wijst een deelnemende gemeente een blok of buurt aan in een wijk waar deze ritmes geïdentificeerd gaan worden. Vervolgens wordt bepaald waar in de ritmes breken zitten en wordt gekeken welke simpele interventies de veiligheid in de buurt kunnen vergroten. Deze analyse vindt plaats aan de hand van big data simulaties. Bijzonder is ook dat onderzoeksresultaten over ritmes nu voor het eerst meegenomen zullen worden in het maken van stedenbouwkundige plannen en het ontwerpen van wijken.'

Haarlem wint Grote Digitale Stedencompetitie

De Grote Digitale Stedencompetitie is een wedstrijd tussen steden uit het DSA-netwerk met als doel overheidsdienstverlening te verbeteren en regeldruk te verminderen. Vorig jaar kwam de gemeente Haarlem als winnaar uit de bus. 'Een geweldige boost', vindt Mieke Bergkamp, adviseur innovatie, dienstverlening en communicatie. 'Onze overwinning komt vooral doordat wij vanuit de basis digitaal willen zijn. Bijvoorbeeld door het bouwen van een open datastructuur waaruit alle burgers, bedrijven en instellingen informatie kunnen putten en gebruiken voor hun eigen doel.' De titel van meest digitale stad, bracht de zaak in een stroomversnelling. Bergkamp: 'In één keer stond de noodzaak voor nieuwe digitaliseringsprojecten bij alle collega's op het netvlies. Samen met buurgemeenten organiseren we nu bijeenkomsten over het zoeken naar gemeenschappelijke opdrachten, onze positie tegenover leveranciers en beter besteden van gemeenschapsgeld.' Misschien nog wel inspirerender dan het winnen, was

het meedoen. 'Het hele jaar door waren er meet-ups waar we digitale oplossingen konden presenteren. De beste vier mochten in een pitch vertellen waarom zij de meeste digitale stad van Nederland zijn.'

Govroam: één keer inloggen, overal online

Govroam biedt medewerkers in tachtig landen veilige toegang tot internet bij de eigen organisatie én bij andere deelnemende overheidsorganisaties. Dit gebeurt door toegangsauthenticatie voor wifinetwerken onderling te koppelen. Recent heeft de Vereniging van Nederlandse Gemeenten geld vrijgemaakt zodat alle gemeenten ermee aan de slag kunnen. In Arnhem werken ze er al een tijdje mee. 'Naar grote tevredenheid', vertelt Simon Does, CIO van Arnhem. 'Ik zie toenemende mobiliteit van medewerkers naar andere plekken en de behoefte

aan mobiele devices met vertrouwde wifinetwerken. Wij werken samen met een aantal naburige gemeenten waaronder Renkum en Rheden. Ook het contact tussen de gemeente en de provincie wordt steeds frequenter. Onze ambtenaren werken steeds vaker op een andere locatie en willen allemaal toegang tot elkaars netwerkfaciliteiten. Dat is natuurlijk prima, maar dan wél veilig want onze mensen werken veelal met niet voor het publiek bedoelde informatie. Onze medewerkers moeten dus altijd een veilig wifinetwerk hebben. Openbare netwerken zijn in de kern niet veilig. Dankzij govroam kan ik ze nu toch faciliteren.'

Smart, Safe & Resilient Mainports

Innovaties testen om mainports veiliger, schoner en efficiënter te maken door onder meer het gebruik van big data. Dat is het doel van Smart, Safe & Resilient Mainports. 'Die testen gaan we uitvoeren in het fieldlab dat wordt ingericht in het gebied rond Voorne Putten waar industrie, transport en woongebied dicht bij elkaar aanwezig zijn', vertelt Peter de Bruijn, directeur van stichting Studio Veiligheid, kwartiermaker van het project. 'Dat vormt een laboratorium in een omgeving waar noodzaak tot evenwicht tussen veiligheid en economie voelbaar en ruikbaar aanwezig is. Zo willen we producten en diensten sneller kunnen vermarkten om economisch rendement en veiligere mainports te realiseren, zoals de Rotterdamse haven. Een eerste voorbeeld is het alarmeren van de omgeving bij industriële incidenten. Hoe kunnen we daarbij helpen en hoe kunnen gemeente en veiligheidsregio optimaal optreden zonder de economische vitaliteit onnodig te verstoren? Om dit te bereiken, moeten overheid en bedrijfsleven zorgvuldig samenwerken en informatie delen. Samen met de DSA gaat het lab dit oppakken.'

Future Events-partners
Paul van Musscher,
Peter de Bruijn en Rabin
Baldewsingh (vlnr)

Door de ogen van onze partners

In een samenleving waarin grootste-delijke maatschappelijke vraagstukken aan de orde van de dag zijn, is netwerkinnovatie essentieel. De Digitale Steden Agenda geeft koplopers een podium om hun ideeën te delen zodat iedereen ervan kan leren. Drie bestuurders vertellen waarom dit belangrijk is en blijft.

Erik de Ridder wethouder Tilburg

'Door samenwerking ontstaan de mooiste dingen'

'Als gemeente moet je zorgen dat je blijft bij de razendsnelle ontwikkelingen in het digitale domein. De DSA stelt gemeenten in staat om niet alleen een goed voorbeeld te zijn, maar om écht praktijk te worden. Zo krijgen briljante projecten de kans om landelijk te worden opgeschaald. Dat steekt aan tot innovatie en inspireert andere gemeenten. Daar worden we allemaal beter van. Daarnaast verbindt de DSA inhoudelijke agenda's van partijen die ogenschijnlijk in een ander domein opereren maar juist op het digitale vlak zouden kunnen samenwerken. Daar waar gemeenten buikpijn krijgen van de vraag hoe ze het sociaal domein kunnen verbeteren met veel minder geld, kan de DSA slimme oplossingen bieden door actuele ICT-toepassingen. Door juist

daar samen te werken, ontstaan de mooiste dingen. Hopelijk blijven ze dat in de toekomst ook doen.'

Eelco Eerenberg wethouder Enschede

'In je eentje kun je het niet allemaal verzinnen'

foto: Annabel Jeuring

'Dankzij de DSA kan ik eens in de zoveel tijd samenkomen met gelijkgestemden en inspiratie opdoen. Bijvoorbeeld rond het omgaan met inwoners en bedrijven. Daarnaast brengt de DSA steden in contact met externe expertise over zaken als datagebruik om onveiligheid in bepaalde gebieden te voorspellen of de kans op het ontstaan van hennepkwekerijen te berekenen. Alle kennis rondom Smart Cities projecteren we nu op onze binnenstad. Sensoren en chipjes die met elkaar communiceren over de drukte en de parkeergelegenheid in de binnenstad. Maar ook informatie over het winkelend publiek, die interessant kan zijn voor winkeliers. De DSA speelt een belangrijke rol in het aanjagen van dat soort verbindingen. Hopelijk blijven ze dat nog even doen. Koplopers moeten met elkaar in contact blijven. In je eentje kun je het als gemeente allemaal niet verzinnen.'

Jan van Ginkel gemeentesecretaris/ algemeen directeur Zaanstad

'Netwerken staat of valt bij duurzame relaties'

'Ik ben erg trots op wat de DSA voor elkaar heeft gekregen. Netwerken is mensenwerk. Dat valt of staat bij goede en duurzame relaties. Van de meet-ups en de Digitale Stedencompetitie die de DSA organiseert, word ik erg blij. Zo stimuleren ze steden zich steeds weer te verbeteren. Tegelijkertijd adresseert de DSA thema's die groter zijn dan zij zelf. Hoe kom je samen met ketenpartners tot innovatie, digitaal, maar ook daarbuiten? Hoe ga je om met gedeeld eigenaarschap? Knap werk, dat ze in de toekomst hopelijk voortzetten. Waar mogelijk nog dichter tegen de maatschappelijke opgaven aan waar gemeenten voor staan zoals rondom vluchtelingen, segregatie en energietransitie. Als netwerk van grote steden mag de DSA hierin wat mij betreft nóg meer agendasettend zijn. Mét oog voor de menselijke maat. Want digitaliseren is leuk en noodzakelijk. Maar elkaar als individu in de ogen kunnen kijken, blijft minstens zo belangrijk.'